

Pracownia Konserwacji Zabytków Sztuki Sakralnej
Magdalena Józwiak Wojciechowska
62-030 Luboń, ul. Polna 8
tel. 691 059 332

**PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH
DOTYCZĄCY BALUSTRADY CHÓRU
oraz drewnianej podłogi chóru
Z KOLEGIATY PW. WNIĘBOWZIĘCIA NMP
W ŚRODZIE WIELKOPOLSKIEJ
(woj. wielkopolskie, powiat średzki, gmina Środa Wielkopolska)**

Wojewódzki Urząd
Ochrony Zabytków w Poznaniu
61-834 Poznań, ul. Gołębia 2
tel. (61) 852-80-03, 852-80-04
fax (61) 852-80-02

NIP 778-10-33-758, Regon 004847816

~~Załącznik do pozwolenia postawienia pisma~~

nr. 16/2024 / 13

z dnia 17.03.2024

Wielkopolski Wojewódzki
Konserwator Zabytków

mgr Jolanta Goszczyńska

LUBOŃ 2024

Program opracowała:
Agnieszka Ruszkowska
Dyplomowany Konserwator Dziel Sztuki
Nr dypl. 2510/2003/UMK

KONSERWATOR DZIEL SZTUKI

mgr Agnieszka Ruszkowska
Nr dyp 2510

Agnieszka Ruszkowska

IDENTYFIKACJA OBIEKTU

Określenie zabytku: balustrada chóru muzycznego wraz z drewnianą podłogą

Rodzaj: dekoracyjna drewniana ścianka antresoli nad wejściem wraz z podłogą.

Datowanie: poł. XVIII w..

Styl: rokoko

Autor, warsztat, szkoła: nieznany

Materiał /technika: drewno / snycerka / polichromia / złocenia/ srebrzenia/

Wymiary: balustrada: szer. 810 cm x wys. 240cm x gł. 20cm

podłoga: szer.1000 cm x gł. 500 cm

Miejsce przechowywania obiektu: Kolegiata pw. Wniebowzięcia NMP w Środzie Wielkopolskiej

Właściciel, użytkownik : Parafia kolegiacka rzymskokatolicka pw. Wniebowzięcia NMP , ul. Ks. Jażdżewskiego 6, 63-000 , Środa Wlkp.

Inwestor: Parafia kolegiacka rzymskokatolicka pw. Wniebowzięcia NMP, ul. Ks. Jażdżewskiego 6, 63-000 , Środa Wlkp. (starania o dotację z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków, z Funduszu Polski Ład)

HISTORIA I OPIS FORMY ZABYTKU

Pierwsze wzmianki na temat kościoła parafialnego w Środzie Wielkopolskiej pochodzą z 1276 roku. W 1281 roku pojawia się wezwanie Najświętszej Marii Panny, natomiast w obecnej formie, jako kolegiata pw. Wniebowzięcia NMP świątynia istnieje od 1424 roku.

Na przełomie XVw. i XVIw. kościół jest sukcesywnie rozbudowywany. W pierwszym etapie prac powstaje m.in. nawa północna oraz wieża, a następnie w kolejnych latach zostają wzniesione mury nawy południowej i kaplica Gostomskich. W XIX wieku wnętrze kościoła ulega gruntownemu odnowieniu, a po pożarze, który nastąpił w 1908 roku, w latach 1929-32 przeprowadzona zostaje renowacja wnętrza, obejmująca restaurację polichromii i wyposażenia, a także umieszczenie w obrębie naw obrazów szkół malarstwa europejskiego.

Drewniana balustrada, będąca przedmiotem planowanej bieżącej konserwacji, znajduje się w części chóru muzycznego (nad wejściem do kościoła) i ma formę zamkniętej (nie ażurowej) ścianki, wypukłej na środkowej osi. Ścianka ta jest podzielona na czworoboczne pola w oranżowym kolorze- szersze kwadratowe i wąskie, pionowe prostokątne. Od góry i dołu ścianka jest zamknięta profilowanymi złożonymi gzymsami. Poszczególne pola podziału są z kolei zaopatrzone złożonymi i srebrzonymi dekoracjami kwiatowymi. W kwadratowych polach znajdują się dekoracyjne główki kwiatów i owoce, otoczone zawijanymi do środka liśćmi, osadzonymi na pałaku- wygiętej, profilowanej listwie, przypominając ornament chrząstkowo-małążwinowy. W pionowych polach umieszczone są złożone pęki owoców, zawieszane na chwoście. Podłoga chóru składa się z drewnianych desek boazerijnych (współczesnych). Podłoga ta jest pokryta brązową bejcą.

STAN ZACHOWANIA

Drewno obiektu jest znacznie osłabione konstrukcyjnie działalnością owadów- widoczne są liczne otwory wylotowe oraz osypująca się mączka drzewna. Na całej powierzchni drewnianej zabytku występują zabrudzenia powierzchni, pęknięcia i wiele punktowych ubytków drewna oraz uszkodzeń mechanicznych. Występują również większe ubytki fragmentów detali. Pożłota

i srebrzenia są silnie zabrudzone i pokryte wtórnymi warstwami. Ostatnia warstwa barwna na drewnie to olejna warstwa w kolorze oranżowej, będąca tłem dla złoczonych i srebrzonych ornamentów. Polichromia w wielu miejscach łuszczy się oraz odspaja się wraz z zaprawą od drewna. Zauważalnych jest kilka wzdłużnych pęknięć desek, spowodowanych dużymi wahaniami temperaturowo-wilgotnościowymi i długotrwałym przesuszeniem powietrza. Niektóre z pęknięć przechodzą w szczeliny, z wykruszoną zaprawą i ubytkami warstwy malarskiej i złocień. Obecne są także punktowe odspojenia zaprawy i polichromii od drewna, grożące wykruszeniami. Deski podłogi są spękane, wysuszone, ze śladami żerowania owadów. Warstwa barwna jest silnie przetarta. W partii spoin między deskami występują ubytki fleków.

Fragment dekoracji balustrady- widoczne są otwory wylotowe po owadach i drobne uszkodzenia drewna w partii profilowanych listew.

Fragment dekoracji balustrady- widoczne są zabrudzenia oraz uszkodzenia i przetarcia pozłoty

Fragment dekoracji balustrady od awersu- widoczne jest pionowe pęknięcie drewna, przechodzące przez warstwę zaprawy i pozłoty, pozostawiając nieestetyczną, nieregularną rysę. Wokół pęknięcia tworzą się odspojenia pozłoty z tendencją do odpadania łusek złocień od podłoża.

Fragment podłogi chóru- widoczne są znaczne przetarcia wierzchniej warstwy barwnej i mechaniczne uszkodzenia powierzchni drewna

Fragment podłogi chóru- widoczne są znaczne przetarcia wierzchniej warstwy barwnej i mechaniczne uszkodzenia powierzchni drewna oraz szerokie szczeliny w partii spoin między deskami

Fragment podłogi chóru- widoczne są znaczne przetarcia wierzchniej warstwy barwnej i mechaniczne uszkodzenia powierzchni drewna oraz ubytki drewna

PROPONOWANY PROGRAM PRAC

1. Wykonanie dokumentacji fotograficznej i opisowej stanu zachowania przed rozpoczęciem prac.

2.Przeprowadzenie badań warstw stratygraficznych –odkrywki.

3.Demontaż wybranych elementów przeznaczonych do konserwacji w pracowni konserwatorskiej. Zabezpieczenie miejsc newralgicznych na czas transportu .

4.Konserwacja balustrady:

- Przeprowadzenie zabiegu dezynsekcji zabytku (np. Xirein) i dezynfekcja – preparat dezynfekcyjny np. V33 lub Lichenicida
- Oczyszczenie powierzchni drewna i pozłoty z zabrudzeń (metody mechaniczne)
- Usunięcie przemalowań i wtórnie wprowadzonych warstw (metody mechaniczne i chemiczne)
- Wzmocnienie drewna poprzez zabieg impregnacji np. preparatem Paraloid B-72, 8% w toluenie lub Hekol w toluenie przez iniekcje i pędzlowanie.
Mniejsze elementy, które mogą być zdemontowane, zostaną zaimpregnowane w kąpeli z Paraloidu 10% w toluenie.
- Uzupełnienie ubytków drewna w partii ornamentów i profili (drewniane fleki oraz kity trocinowe i akrylowe do drewna)
- Uzupełnienie ubytków gruntów (kity kredowo- klejowe, kity akrylowe)
- Wykonanie uzupełnień i rekonstrukcji pozłoty (wg techniki oryginału)

5.Konserwacja podłogi chóru

- Przeprowadzenie zabiegu dezynsekcji zabytku (np. Xirein) i dezynfekcja – preparat dezynfekcyjny np. V33 lub Lichenicida
- Wyrównanie oczyszczonej powierzchni przez jej przeszlifowanie (materiały ścierne)
- Wymiana najbardziej zdegradowanych desek podłogi (nowe drewno) oraz odpowiednie ich podbarwienie (bejca)
- Uzupełnienie brakujących fragmentów drewna podłogi (wstawki drewniane barwione bejcą) oraz uzupełnienie ubytków (w tym spoin między deskami) i otworów wylotowych po owadach np. drewnianymi flekami lub kitem w kolorze dobranym do oryginału
- Zabezpieczenie drewna powłoką żywiczną (np. lakier do drewna)

6. Wykonanie dokumentacji konserwatorskiej z każdego etapu prac.

PRACOWNIA KONSERWACJI
ZABYTEKÓW SZTUKI SAKRALNEJ
Magdalena Józwiak-Wojciechowska
62-030 Luboń, ul. Polna 8
tel. 691 059 332
NIP 9720819135 ; Regon 360248037

Opracowała:
Agnieszka Ruszkowska

H. Józwiak